

teksten, gedichten en prozastukjes in de Handleiding en in de albums aangebracht, nergens een spoor van schoolmeesterij, overal een innige en toch frissche stemming. De albums zijn er voor de kinderen om er te kleuren, te tekenen, foto's in te plakken en 't een en ander op te schrijven. Maar heel het werk krijgt zijn hoogste waarde wanneer de kinderen buiten de school gebracht worden. Daar moet voor de groote-stads-kinderen altijd nog iets op gevonden worden. Met verlangen zien wij uit naar Handleiding II, om eens een goed overzicht te krijgen over de heele „leerstof“.

JAC. P. TH.

Zesde en Zevende Jaarverslag van de Algemeene Vereeniging voor Natuurbescherming voor 's Gravenhage en Omstreken.

„En daar is geen stad in Nederland, die het Haagje kan verslaan.“ Inderdaad, dit keurig uitgevoerd, belangrijke verslag doet bij ons de wensch ontstaan dat ook in Amsterdam en Rotterdam, Groningen en Utrecht en andere steden van kleiner kaliber lichamen mochten gevormd worden als deze Haagsche Vereeniging, waakzaam, kunstig, liefdevol. Het succes, dat zij bereikt, is wel voor een groot deel te danken aan de samenstelling van het Bestuur, waarin o.a. zitting hebben de directeuren van gemeenteplantsoenen en van volkshuisvesting en stadsuitbreiding. Doch behalve het Bestuur ontwikkelen ook de leden een groote werkzaamheid. Er is in en om den Haag in vroeger tijd veel bedorven en vernield maar dank zij de uitmuntende stemming die er thans heerscht, mogen wij voor de toekomst het beste hopen. De Natuur wil altijd meewerken; dat blijkt o.a. wel hieruit, dat in het nog jonge Zuiderpark reeds de futen nestelen, zelfs de Geoorde!

Secretaris der Vereeniging is Dr. G. Postma, Oostduinlaan 77, den Haag.

T.

JAN VRIENDS. *Met Kijker, Camera en Loupe.* Groot 8vo. Geb. 256 p.p.; vele foto's. Amsterdam, Andries Blitz. f 4.90.

Een mooi „Natuurboek“, geïllustreerd met fraaie foto's, waaronder vele van Tepe en nog al enkele oude bekenden. De tekst is een echt allerlei, vol eigen belevenissen van den schrijver. Hij huist in de Peel, niet meer de Peel van onze kinderjaren, maar een „nieuw“ landschap, waarin enkele deelen van het oude zijn bewaard, terwijl de oudste deelen van het nieuwe hier en daar een zekere waardigheid beginnen te verkrijgen. Wij hopen dat de heer Vriends ons nog dikwijls, en dan liefst nog wat precieser, van het natuurleven in de huidige Peel zal verhalen.

JAC. P. TH.

Synopsis des principales mesures législatives concernant la Protection des Oiseaux. Europe. Uitgave van het Office International pour la Protection de la Nature. Brussel 1933.

Deze belangrijke compilatie geeft een lijst van de Europeesche vogels met een vergelijkend overzicht van de bepalingen omtrent jacht en bescherming in alle landen van Europa. Terwille van de overzichtelijkheid is ons werelddeel ingedeeld in Noord-Europa, Midden-Europa en Zuid-Europa. Het werk is „bij“ tot 1 Januari 1932 en onontbeerlijk voor ieder, die zich een denkbeeld wil vormen over de mate van bescherming die onze vogels genieten in Europa en ook in de landen langs de zuidkust van de Middellandsche zee. Het is voor f 2.50 verkrijgbaar aan het kantoor der Nederlandsche Vereeniging tot Bescherming van Vogels. Heerengracht 540 te Amsterdam.

JAC. P. TH.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

Natuurbescherming in Nederlandsch-Indië. De Nederlandsch Indische Vereeniging tot Natuurbescherming zond ons haar verslag over 1932. Het spreekt van „rustigen vooruitgang“.

Uit den aard der zaak zijn de natuurmonumenten in Indië stichtingen van het Gouvernement. Alleen het natuurmonument Depok is een bezitting der Vereeniging. Haar taak is voornamelijk het nemen van initiatief, het geven van adviezen, en het betrachten van waakzaamheid, een taak, die stellig zwaar genoeg mag heeten.

In het afgelopen tijdperk werden vier nieuwe natuurmonumenten gesticht n.l. een kwartet van groeiplaatsen van *Rafflesia Arnoldi* in Benkoelen, de beroemde Harau-kloof in de Residentie Sumatra's Westkust, Rimbapanti eveneens in S.W.K. en Pagerroenoeng-Daroezana, het djatibosch-natuurmonument in de Residentie Semarang. Van deze vier is de Harau-kloof wel het belangrijkste, niet alleen om het indrukwekkend landschapsschoon, maar ook om de zeer bijzondere lora en fauna, de laatste vooral wat vlinders betreft. Dr. Jacobson geeft er in het jaarverslag een zeer aantrekkelijke beschrijving van.

Het djatibosch in het Semarangsche is een zeer geliefd excursie-doel voor de Natuurhistorische Vereeniging, afdeling Semarang; ik heb daar in 1930 een zeer plezierige excursie meegemaakt. Tot mijn groot genoegen vind ik onder de „in behandeling zijnde natuurmonumenten en reservaten” de „Tambak Boeroeng Rinti of eventueel andere Tambaks in de Residentie Soerabaya. Dit zijn vijvers en vloedbosschen in de delta van de Solo-rivier met broedplaatsen van allerlei soorten van reigers, aalscholvers, slangenvogels etc. etc. zoo van het kaliber van tien Zwanewaters en Naardermeren. Ook bestaat er goede kans dat de nog onontgonnen deelen van de Rawah Lakbok, het prachtig moerasgebied nabij Bandjar, tot natuurmonument zullen worden verklaard.

Verder is in behandeling het voorstel om de eilanden Haarlem, Edam en Enkhuizen in de Baai van Batavia te reserveeren, typische koraaleilanden. Al die eilanden werden bedreigd door de exploitatie van de koraalrots voor wegenmateriaal etc. Wij hebben gezien, hoe bij het eiland Hoorn een paar prauwen bezig waren met koraal delven. Duikers maakten kettingen vast aan de koraalblokken op den bodem der zee en onder welluidend gezang werden die dan opgeheschen. Het was op de stille zonnige Java-zee een ware idylle van kleur en geluid en arbeid. Maar mijn vrienden prezen mij gelukkig, omdat ik den tekst van de liederen niet kon verstaan. Door dit koraal delven worden de eilanden met ondergang bedreigd, maar dat mag dan met Haarlem, Edam en Enkhuizen niet meer gebeuren.

Het is bijzonder verheugend, dat over heel Java hoe langer hoe meer natuurmonumenten komen, niet alleen voor het behoud van landschap flora en fauna, maar ook voor de bevordering van natuurstudie en natuurgenetot bij de bewoners en de toeristen.

Het verslag bevat ook een rapport over een bezoek aan het natuurmonument Oedjoengkoelon, bij Java's eerste punt, de „steen” van Bantam. Op een schoolkaartje lijkt dat maar een klein stukje doch het is 375 vierkante kilometer groot, dat is meer dan tweemaal het Nationaal Park in Grauwbunderland en meer dan tienmaal ons grootste natuurmonument Veluwezoom. Het heeft een ideale ligging: een schiereiland, met het vasteland verbonden door een ontoegankelijk moeras. Het is ingesteld, voor het reserveeren van bantengs, tijgers en Javaansche neushoorns. Tijgers zijn er nog veel (om de wilde varkens) en bantengs ook; van de neushoorns werden ook sporen aangetroffen, helaas meestal oude. Het is niet gemakkelijk, om zelfs dit afgelegen oord tegen stroopers te beveiligen en zolang de Chineezzen nog schatten betalen voor de „horens” van neushoorns, zijn deze dieren nergens veilig.

Maar nog veel belangrijker nieuws vinden wij in de Mededeelingen No. 10 van de Nederlandsche Commissie voor Internationale Natuurbescherming. Uitmuntend voorgelicht door den heer Jhr. Dr. Ir. F. C. van Heurn heeft deze Commissie in 1928 voorstellen ingediend, om een groot Natuurreservaat te stichten in en bij de Gajoe- en Alaslanden ter groote van ongeveer negenduizend vierkante kilometer, dus iets in grooten stijl. Dat mag dan ook wel want het gaat hier om orang oetans, gibbons, olifanten, rhinocerossen, tapirs, nevelpanters, bergantilopen, goudkatten, Maleische beren, neushoornvogels, argus fazanten enz. enz.

De noodzakelijkheid van een dergelijk reservaat bleek om zoo te zeggen met den dag duidelijker en deze zuidhoek van Atjeh is wel uitermate geschikt daar hij slechts zeer schaars bevolkt is met menschen en daarentegen kan bogen op een zeer rijke dierenwereld.

Wij lezen thans in de Mededeelingen: „Bij het ter perse gaan dezer Mededeelingen vernamen wij tot onze groote voldoening van den Gouverneur van Atjeh, den heer A. Th. van Aken, dat wellicht een modus gevonden kan worden voor het stichten van het reservaat in de Gajoe- en Alaslanden”.

Wij mogen ons hier wel zeer bijzonder over verheugen, vooral wanneer wij het als plicht gevoelen, om in het belangrijke en schoone deel der wereld, dat nu reeds meer dan drie eeuwen onder onzen invloed staat, het natuurleven voor verarming en vervlakking te behoeden. Wat België in de Congo doet en het Britsche Rijk in Centraal en Zuid-Afrika behooren wij op minstens gelijke schaal in Insulinde te ondernemen.

In het verre Nieuw Guinea is sinds eenige jaren een groot reservaat gedecreteerd en dat krijgt nu een waardig tegenhanger, in het Sumatraansche Natuurreservaat. Ja, onwillekeurig gevoelen wij het om zijn olifanten en orang oetans wel als van veel meer belang.

Het ziet er tegenwoordig met de Biologie in Nederlandsch Indië niet al te vrolijk uit. De Plantentuin is op zwart zaad en er is nergens geld voor. Maar het stemt tot groote dankbaarheid, dat er nog menschen zijn, die niet bij de pakken gaan neerzitten en die in deze dagen nog maatregelen weten te treffen, die voor nu en voor altijd ten zegen kunnen strekken. Wij rekenen er stellig op, dat dan ook mettertijd het nieuwe reservaat onder behoorlijke verzorging en bewaking zal komen en dat een dankbaar nageslacht er zich zal kunnen verheugen aan de rijke dierenwereld. En het kan niet uitblijven, of Zuid-Sumatra, Borneo en Celebes krijgen ook hun reservaten.

T.

Een paar vogelwaarnemingen. 23-6-'33 wandelden wij in het staatsbosch benoorden